

Internet have been analyzed in the article. It is found that the Internet can be useful for general development, learning, creative expression and the search for like-minded people. But it can be dangerous as young users are not always able to recognize the potential risks due to their small experience. It was found out that teenagers due to the features of the psyche are very interested in quests, flash mobs, competitions, games, excursions and experiments. When they see something new, unknown before, they are interested in picking up and acting, that's why it's worth giving this child a chance. For the successful implementation of the tasks, it is also necessary to use interactive forms of work that are modern, understandable and interesting to the students. They allow to identify the abilities of each child and at the same time to work in a team, creatively implemented. It is proved that the solution of these problems needs to increase the effectiveness of educational impact on children and young people through the use of non-standard methods and forms of educational work, optimal use of the reserve of extra hour, identify the qualities of the student, which will contribute to the formation of safe behaviour skills.

Key words: educational work, Internet, quest, flash mob, security, risk behaviour.

Стаття надійшла до редакції 16.10.2017

Н. М. Гринькова

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ З ПИТАНЬ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ПОЗАШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Анотація. У статті розкривається зміст і структура моделі професійної компетентності педагогів позашкільних навчальних закладів з питань морального виховання молодших школярів, представлено методичні аспекти її формування, зокрема, виокремлено й охарактеризовано активні форми творчої взаємодії з керівниками гуртків, секцій (проблемно-методичні семінари; засідання проблемних груп; круглі столи; консультації (індивідуальні та групові); інтерактивні навчально-пізнавальні та тренінгові заняття, які впроваджені авторкою під час дослідно-експериментальної роботи.

Ключові слова: професійна компетентність педагогів, позашкільний навчальний заклад, моральне виховання, молодший школяр, активні форми роботи з педагогами.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство висуває перед особистістю ряд вимог, серед яких превалюючими можна назвати формування таких моральних рис, як: чесність, працьовитість, толерантність, доброзичливість, конкурентність, цілеспрямованість. Однак,

практика доводить відсутність належної уваги до становлення моральності підростаючого покоління. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є створення гнучкої системи виховання дітей та молоді, яка б урахувала потреби часу і, водночас, задовольняла запити та інтереси підростаючої особистості.

Одне з провідних місць у цій системі займає позашкільна освіта, яка сприяє всебічному розвитку особистості, забезпечує умови її соціалізації у вільний від навчання час. Особливістю діяльності позашкільних навчальних закладів є швидке реагування на суспільні запити, на інтереси та потреби молодого покоління, вимоги держави щодо освіти і виховання особистості.

У Законі України «Про освіту» [2], «Концепції виховання гуманістичних цінностей учнів» [1], «Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти» [3], «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті» [5], програмі «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України» [6] акцентовано на необхідності активізації пошуку шляхів удосконалення процесу морального виховання та створення ефективної системи підготовки вчителів до виховної роботи.

Таким чином, виникає потреба в підготовці педагогів позашкільних навчальних закладів до здійснення ефективної виховної роботи. Відтак, питання підвищення професійної компетентності вчителів з питань морального виховання молодших школярів в умовах позашкільного навчального закладу набуває особливої актуальності та значущості.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Проведений нами аналіз науково-педагогічної та методичної літератури засвідчив, що окресленій проблемі присвячено ряд досліджень. Так, психологічні механізми та закономірності морального виховання школярів розкрито в роботах С. Анісімова, Т. Ващенко, В. Гуріна, М. Іванчук, Д. Колесова, Н. Непомнящої, Р. Павелківа, В. Рибалки, Є. Суботського.

Методи та форми організації морального виховання досліджували З. Васильєва, В. Кротов, Н. Щуркова. Особистісно орієнтований підхід в організації морального виховання вивчали І. Бех, О. Бондаревська, В. Бучківська, К. Чорна, І. Якіманська.

Зміст поняття «компетентність» став предметом аналізу В. Бондаря, О. Булавенко, І. Гушлевської, О. Козиревої, Т. Амельченко, І. Кислої. Характеристика процесу формування професійної компетентності здійснена в працях С. Алієва, Н. Болтенкова, О. Заславської.

Розробці проблеми підвищення педагогічної компетентності вчителів з питань морального виховання важливу увагу приділяли класики педагогічної науки: П. Блонський, Г. Ващенко, П. Лесгафт, А. Макаренко, В. Сухомлинський, К. Ушинський, С. Шацький. Професійне становлення, розвиток і процес самовдосконалення особистості як суб'єкта професійної діяльності вивчали В. Бодров, А. Деркач, Є. Клімов, А. Петровська, Н. Пряжников, В. Шадріков.

Актуальність порушеної проблеми зумовила вибір теми статті, мета якої полягає в розкритті теоретико-методичних засад формування професійної компетентності педагогів з питань морального виховання молодших школярів в умовах позашкільного навчального закладу, що здійснено авторкою в контексті проведеної дослідно-експериментальної роботи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливою умовою забезпечення ефективності виховного процесу в позашкільних навчальних закладах є проведення роботи з підвищення компетентності вчителів таких закладів з питань організації морального виховання молодших школярів за такими напрямками: організаційно-інформаційним і функціонально-компетентним.

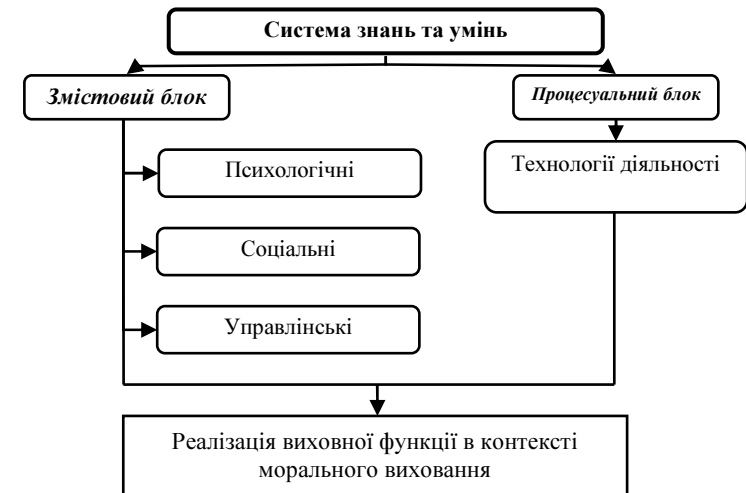
Організаційно-інформаційний аспект передбачає проведення попередньої роботи з педагогами позашкільних навчальних закладів з метою інформування про заплановані заходи, а також надання консультацій з питань участі в них. З метою здобуття інформації про ефективність проведеної роботи та стан інформованості педагогів з окремих проблем слід проводити поточне опитування: усне (у формі інформаційних хвилинок) і письмове (під час анкетування та ведення книги «Пропозицій»).

Виокремлення наступного напрямку було пов'язано з необхідністю конкретизувати систему знань та вмінь, якими має володіти педагог позашкільного навчального закладу, для здійснення ефективного морального виховання. З цією метою нами розроблено модель професійної компетентності педагогів позашкільних навчальних закладів (схема 1.). Така модель зумовлює виділення двох основних блоків: змістового та процесуального, які не лише взаємопов'язані, а й доповнюють один одного в конкретно-логічній послідовності.

Змістовий блок передбачає оволодіння педагогами позашкільних навчальних закладів системою знань та вмінь, яка включає наступні елементи: психологічні, соціальні та управлінські. Зокрема, психологічний елемент передбачає знання вікових особливостей учнів молодшого шкільного віку та вмінь враховувати їх у процесі організації виховного процесу. Усвідомлення закономірностей впливу процесу соціалізації на формування моральної поведінки молодших школярів складає наступний аспект змістового блоку функціональної компетентності педагога цього навчального закладу. Завершує цей блок система вмінь, яка передбачає управління процесом морального виховання молодших школярів в позашкільних навчальних закладах. Важливим для підвищення компетентності педагогів є процесуальний блок, який конкретизує знання щодо морального формування особистості молодшого школяра.

Схема 1.

Модель професійної компетентності педагогів позашкільних навчальних закладів з питань морального виховання молодших школярів

Для підготовки педагогів позашкільних навчальних закладів до здійснення ефективного морального виховання ми дібрали активні організаційні форми роботи, до яких ми віднесли наступні: проблемно-методичні семінари; засідання проблемних груп; круглі столи; консультації (індивідуальні та групові); інтерактивні навчально-пізнавальні та тренінгові заняття [7, с.147].

Тематика проблемно-методичних семінарів повинна відображати найбільш значущі проблеми для педагогів позашкільних навчальних закладів. Це, зокрема, наступні: «Особливості використання сучасних технологій морального виховання учнів початкових класів», «Інноваційні форми, методи та засоби організації виховного процесу в позашкільних навчальних закладах», «Методика проведення виховних заходів із використанням інтерактивних методів», «Особливості реалізації суб'єкт-суб'єктної взаємодії в системі «педагог-молодший школяр», «Особливості здійснення контролю за рівнем сформованості моральної вихованості учнів початкових класів».

Важливим напрямом роботи в підготовці педагогів до морального виховання молодших школярів є проведення засідань проблемних груп та «круглих столів» на такі теми: «Роль позашкільних навчальних закладів в організації виховного простору молодших школярів», «Моральне виховання учнів молодшого шкільного віку засобами мистецтва», «Виховний потенціал позашкільних навчальних закладів», «Шляхи покращення виховного процесу в позашкільному навчальному закладі»,

«Сучасні виховні технології» тощо. Під час розгляду означених проблем педагоги можуть презентувати власний досвід, інформувати колег про результати творчих пошуків, а також висловлювати побажання та обговорювати актуальні проблеми.

Ефективним методом роботи з педагогами позашкільних навчальних закладів щодо підвищення рівня їхньої компетентності з морального виховання молодших школярів є групові дискусії, на яких спільно обговорюються актуальні проблеми, адже вони є активною формою взаємодії між його учасниками. Дискусії є пріоритетними під час проведення спільних нарад, групових консультацій. Наприклад, для реалізації диспуту на тему: «Забезпечення адекватності виховних впливів позашкільних закладів і сім'ї в моральному вихованні молодших школярів» педагогам можна запропонувати обговорити такі проблемні питання:

1. Які результати можна очікувати від існуючої системи виховання?
2. Ідеал сучасного школяра: реалії та перспективи.
3. Проблеми молодшої сім'ї в реалізації виховної функції.
4. Роль сім'ї в моральному формуванні особистості учня початкових класів.
5. Особистий приклад педагога як важливий фактор виховання молодших школярів.
6. Напрями забезпечення адекватності виховних впливів позашкільних навчальних закладів і сім'ї.

Необхідно використовувати активні форми роботи з педагогами, які передбачають створення позитивного мікроклімату, формування необхідних умінь і навичок для реалізації завдань морального виховання молодших школярів. До таких активних форм нами віднесено інтерактивні навчально-пізнавальні та тренінгові заняття. Крім того, така робота з педагогами сприяє координації зусиль, розвитку навичок розв'язання виховних ситуацій із моральним змістом, відпрацювання різних варіантів поведінки в таких ситуаціях, виховання позиції розуміння учасників виховного процесу (колег, вихованців), формуванню вміння бачити в кожному молодшому школяреві неповторну особистість, вміння бути для учнів прикладом.

Зокрема, тренінгові заняття для педагогів можна провести на такі теми: «Пізнаємо свої педагогічні здібності», «Проектування виховної роботи в позашкільних навчальних закладах», «Організація морального виховання учнів молодшого шкільного віку в позашкільних навчальних закладах», «Особистісно орієнтований підхід у моральному вихованні», «Формування діалогової взаємодії між педагогом та учнями початкових класів», «Стимулювання моральної поведінки», «Інтерактивні методи морального виховання».

Таким чином, зазначене вище дає підстави стверджувати, що формування професійної компетентності педагогів з питань організації морального виховання в умовах позашкільного навчального закладу

реалізовується через використання системи активних форм і методів і залежить від бажання самого вчителя працювати над саморозвитком і самовдосконаленням.

Перспективими подальших розвідок у цій сфері є проблема морального виховання учнів різних вікових груп в умовах позашкільної освіти, забезпечення адекватності виховних впливів батьків і педагогів позашкільних навчальних закладів тощо.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Концепція виховання гуманістичних цінностей учнів / І. Д. Бех // Шкільний світ. – 2005. – № 45 (грудень). – С. 4-11.
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] : постанова Верховної Ради України від 23.05.1991 №1060-XII, редакція 01.04.2014, підстава наказ №1166-18. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/page3>.
3. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти // Інформаційний збірник МОУ. – 1996. – №13. – с. 2-5.
4. Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти: навчальний посібник / О. Г. Кучерявий. – К.: Видавничий дім «Слово», 2014. – 440 с.
5. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта. – 2001. – 11 – 18 липня. – С. 2 – 6.
6. Основні орієнтири виховання учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31.10.2011 № 124. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/activity/education/extracurricular-activities-and-children-rights-protection/196/6561/>.
7. Шагай Н. М. Педагогічні умови морального виховання учнів початкових класів у позашкільних навчальних закладах : дис. канд. пед. наук: 13.00.07 / Рівненський держ. гуманітарний ун-т. – Рівне, 2007. – 339 с.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Bekh I. D. Kontseptsiia vykhovannia humanistychnykh tsinnosteï uchniv [Conception of Raising Humanistic Values of Students] // Shkilnyi svit. – 2005. – № 45 (hruden). – S. 4-11. (in Ukrainian)
2. Zakon Ukrainy "Pro osvitu" [The Law of Ukraine "On Education"] [Elektronnyi resurs] : postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 23.05.1991 №1060-XII, redaktsiia 01.04.2014, pidstava nakaz №1166-18. Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/page3>. (in Ukrainian)
3. Kontseptsiia vykhovannia ditei ta molodi u natsionalnii systemi osvity [Concept of Education of Children and Youth in the National Education

- System]// Informatsiinyi zbirnyk MOU. – 1996. – #13. – s.2-5. (in Ukrainian)
4. Kucheriavyi O. H. Pedahohika: osobystisno-rozvyvalni aspekty: navchalnyi posibnyk [Pedagogy: Personality-Developing Aspects: textbook] / O. H. Kucheriavyi. – K.: Vydavnychiy dim “Slovo”, 2014. – 440 s. (in Ukrainian)
 5. Natsionalna doktryna rozvytku osvity Ukrainy u XXI stolitti [National Doctrine of the Development of Ukrainian Education in the XXI Century] // Osvita. – 2001. – 11 – 18 lypnia. – S. 2 – 6. (in Ukrainian)
 6. Osnovni oriientyry vykhovannia uchniv 1–11 klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv Ukrainy [Elektronnyi resurs] : nakaz Ministerstva osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy vid 31.10.2011 № 124. [Basic Guidelines for the Education of Pupils of Grades 1-11 in General Educational Institutions of Ukraine [Electronic resource]: Order of the Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine dated October 31, 2011 #. 124] – Rezhym dostupu: <http://mon.gov.ua/ua/activity/education/extracurricular-activities-and-children-rights-protection/196/6561/>. (in Ukrainian)
 7. Shahaï N. M. Pedahohichni umovy moralnoho vykhovannia uchniv pochatkovykh klasiv u pozashkilnykh navchalnykh zakladakh : dys. kand. ped. nauk: 13.00.07 [Pedagogical Conditions of Moral Education of Pupils of Elementary School in Extracurricular Educational Institutions: diss. cand. ped sciences: 13.00.07] / Rivnenskyi derzh. humanitarnyi un-t. – Rivne, 2007. – 339 s. (in Ukrainian)

Аннотация. В статье раскрывается содержание и структура модели профессиональной компетентности педагогов внешкольных учебных заведений по вопросам нравственного воспитания младших школьников, представлены методические аспекты ее формирования, в частности, выделены и охарактеризованы активные формы творческого взаимодействия с учителями (проблемно-методические семинары; заседания проблемных групп круглые столы, консультации, интерактивные учебно-познавательные и тренинговые занятия, которые внедрены автором во время опытно-экспериментальной работы.

Ключевые слова: профессиональная компетентность педагогов, внешкольное учебное заведение, нравственное воспитание, младший школьник, активные формы работы с педагогами.

Abstract. The article reveals the content and structure of the model of professional competence of teachers of out-of-school educational institutions on the issues of moral education of junior pupils, which is represented by two main blocks: content (system of psychological, social and managerial knowledge and skills) and procedural (introduction of effective methods, forms and technologies of moral education). The main directions of work on raising the competence of teachers of these institutions are described (organizational-

information, functional-competent); the methodical aspects of formation of professional competence of teachers of out-of-school educational institutions in the context of moral formation of elementary school students, in particular, active forms of creative interaction with teachers are outlined and characterized (problem-methodical seminars, meetings of problem groups, round tables, consultations (individual and group), interactive educational, cognitive, and training sessions), the technology of organizing discussions in the context of solving a specific problem is disclosed; active forms of work with teachers, which were introduced by the author during experimental and experimental work, has been proposed in the paper.

Keywords: professional competence of teachers, out-of-school educational institution, moral education, junior schoolchild, active forms of work with teachers.

Стаття надійшла до редакції 9.10.2017

К. О. Журба

АКТИВНІ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ВИХОВАННЯ СМИСЛОЖИТТЄВИХ ЦІННОСТЕЙ У ШКОЛЯРІВ ОСНОВНОЇ І СТАРШОЇ ШКОЛИ У ПОЗАКЛАСНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті висвітлено активні та інтерактивні форми та методи виховання смисложиттєвих цінностей у школярів основної та старшої школи в позакласній діяльності. Виховання смисложиттєвих цінностей у школярів основної та старшої школи є важливим напрямом підготовки дітей до життя та їх самореалізації. Схарактеризовано позакласну діяльність як таку, що володіє значним потенціалом і можливостями з виховання смисложиттєвих цінностей у школярів основної та старшої школи. Доведено, що активні форми й методи використовуються з метою активізації виховної діяльності, інтерактивні – ґрунтуються на суб'єкт-суб'єктній взаємодії учасників виховного процесу та носять пізнавальну й соціальну спрямованість. Організація та проведення інтерактивних форм роботи поєднує життєві компетенції, смислотворчість, свободу вибору та рефлексію. У статті розкрито такі форми роботи як: виховні години, етична бесіда, сократівська бесіда, дискусії, міні-дискусії, сюжетно-рольові та ділові ігри й методика їх підготовки і проведення, доцільність використання.

Ключові слова: смисложиттєві цінності, активні та інтерактивні форми й методи, учні основної та старшої школи, позакласна робота.

Постановка проблеми. Перед українською молоддю постають нові виклики, які неможливо вирішити без усвідомлення себе суб'єктом життя, власного покликання, життєвої мети. Становлення особистості сучасних школярів відбувається на тлі бурхливих політичних процесів, російської